

Wybrane problemy prawa leśnego

redakcja
Bartosz Rakoczy

Oficyna
a Wolters Kluwer business

Prawo jest na naszej stronie!

**www.profinfo.pl
www.wolterskluwer.pl**

- codzienna aktualizacja
- pełna oferta
- zapowiedzi wydawnicze
- rabat na zamówienia zbiorcze
do negocjacji
- uproszczony sposób zakupu e-mailem:
zamowienia.internet@wolterskluwer.pl

Wybrane problemy prawa leśnego

redakcja
Bartosz Rakoczy

Oficyna

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2011

Wydawca:
Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący:
Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne:
„Littera” Maria Beata Wawrzyńczak-Jędryka

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2011

ISBN 978-83-264-0661-4
ISSN 1897-4392

Wydane przez:
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Redakcja Książek
01-231 Warszawa, ul. Płocka 5a
tel. (22) 535 80 00
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
Księgarnia internetowa: www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	7
Bartosz Rakoczy Wprowadzenie do prawa leśnego	9
Bartosz Rakoczy Odpowiedzialność cywilna w ustawie o lasach	30
Karolina Karpus Prawo leśne – plan urządzenia lasu	51
Jacek Pakuła Pojęcie i zasady gospodarki leśnej	79
Martyna Walas Korzystanie z lasów a korzystanie ze środowiska	96
Michał Tyburek Status prawny i zadania Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe	118
Michał Tyburek Status prawny Służby Leśnej oraz Straży Leśnej	146
Autorzy	175

Wykaz skrótów

Źródła prawa

- k.c. – ustawa z dnia 24 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- k.p.a. – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.p.w. – ustawa z dnia 28 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 133, poz. 848 z późn. zm.)
- k.w. – ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 46, poz. 275 z późn. zm.)
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 83 z 30.03.2010, s. 47)
- u.o.u.i.ś. – ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska, o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.)
- u.p.o.ś. – ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.)
- ustawa o lasach – ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435 z późn. zm.)

Organy orzekające

NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
TK	– Trybunał Konstytucyjny

Czasopisma, publikatory

Dz. U.	– Dziennik Ustaw
Dz. Urz.	– Dziennik Urzędowy
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPika	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
PiP	– Państwo i Prawo
Prok. i Pr.	– Prokuratura i Prawo
PS	– Przegląd Sądowy
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny

Wprowadzenie do prawa leśnego

1. Pojęcie i zakres prawa leśnego

Problematyka prawa leśnego nie budzi większego zainteresowania doktryny. Z opracowań, w których kwestie te były poruszane, wskazać można jedynie komentarz W. Radeckiego, a ściślej wstęp do tego komentarza¹.

Autor ten we wspomnianym wstępie podejmuje próby zanalizowania pojęcia „prawo leśne”, umieszczenia go w systemie prawnym, a ponadto bada związek prawa leśnego z innymi dyscyplinami prawniczymi. Jednak prawo leśne wymaga większego zainteresowania doktryny, i to zarówno jeśli chodzi o jego wymiar teoretycznoprawny, jak i wymiar praktyczny. Prawo leśne wydaje się bowiem niedoceniane w literaturze przedmiotu, choć jego doniosłość praktyczna i teoretyczna jest znaczna.

W pierwszej kolejności należy podjąć rozważania co do samego pojęcia prawo leśne, a przede wszystkim – czy uprawnione jest w ogóle posługiwanie się pojęciem prawo leśne, a jeśli tak, to w jakim znaczeniu. Odpowiedzi na te pytania należy poszukiwać przede wszystkim w teorii prawa. Do teorii prawa bowiem należy prowadzenie badań nad prawem w wymiarze ogólnym w tym także do prowadzenia badań nad gałęziami i działami prawa.

¹ W. Radecki, *Ustawa o lasach. Komentarz*, wyd. 3, Warszawa 2008.

Nie ulega wątpliwości z punktu widzenia teoretycznego prawo leśne nie może być uznane za samodzielną gałąź prawa. O ile można mówić o pewnej odrębności przedmiotu regulacji w pewnych aspektach odrębności podmiotów (np. Służba Leśna, Straż Leśna), o tyle prawo leśne nie wypracowało własnej metody regulacji. W związku z tym należałoby odmówić trafności tezy uznającej prawo leśne za samodzielną gałąź prawa. Z uwagi na to, że tradycyjnie w teorii prawa metoda regulacji traktowana jest jako kryterium podstawowe służące wyodrębnianiu gałęzi prawa. W teorii prawa formułuje się tezę o możliwości i dopuszczalności wyodrębniania tzw. kompleksowych gałęzi prawa². W tym przypadku teoretycy prawa przyjmują nieco inne kryteria wyodrębniania gałęzi prawa niż w tradycyjnym ujęciu za podstawowe kryterium. Można nawet zauważyć, że kryteria te nie tylko są odmienne, ale również łagodniejsze. Co istotne, akcent przesuwają tutaj na metody regulacji i na kwestie podmiotowo-przedmiotowe. Wobec powyższego w przypadku kompleksowych gałęzi prawa na znaczeniu traci metoda regulacji przy zwiększeniu znaczenia kryterium przedmiotowo-podmiotowego. Takie ujęcie zagadnienia kompleksowej gałęzi prawa umożliwia konstruowanie danej kompleksowej gałęzi bez uwzględniania kryterium metody regulacji jako kryterium podstawowego. Daje to także możliwość łączenia norm prawnych kreujących i regulujących dotyczących stosunków społecznych i prawnych regulowanych według różnych metod regulacji, a zatem według normy charakterystycznej dla prawa cywilnego, metody charakterystycznej dla prawa administracyjnego i metody charakterystycznej dla prawa karnego. W teorii prawa podkreśla się wręcz, że cechą charakterystyczną takich kompleksowych gałęzi prawa jest to, iż obejmują one normy prawne zaliczane do różnych gałęzi prawa. Zauważa się też, że takie kompleksowe gałęzie prawa powstawać mogą jako stabilne elementy, ale też *ad hoc*³. W tym drugim przypadku jest to konsekwencją dynamizmu systemu prawnego⁴.

W ramach i tradycyjnych gałęzi prawa i tworzących się kompleksowych gałęzi prawa da się też wyróżnić działy⁵.

² S. Wronkowska, Z. Ziemiński, *Zarys teorii prawa*, Warszawa 2001.

³ V. Knapp, *Teorie práva*, Praha 1995, s. 69; dalej jako: V. Knapp, *Teorie*.

⁴ M. Pavčnik, *Teorija prava*, Ljubljana 2007, s. 589.

⁵ V. Knapp, *Teorie*, s. 69.

Powstaje oczywiście pytanie o zakres wykorzystania danej metody, a przede wszystkim o ustalenie, czy któraś z metod regulacji stosunków prawnych nie jest dominująca. W przypadku gdy dominuje jedna z metod regulacji, pojawiać się mogą wątpliwości, że być może w grę wchodzi jedynie dział prawa, a nie kompleksowa gałąź prawa. Takie dylematy towarzyszą chociażby doktrynie prawa ochrony środowiska, która do dzisiaj nie rozstrzygnęła sporu co do uznania prawa ochrony środowiska za gałąź prawa, względnie odmówienie mu takiego charakteru. W przypadku prawa ochrony środowiska zwraca się uwagę na jego wyodrębniony zakres przedmiotowy i zakres podmiotowy, co stanowić może podstawę do dalszych badań dotyczących samodzielności prawa ochrony środowiska. Zwraca się też uwagę na okoliczność, że jednak prawo ochrony środowiska nie wypracowało własnej metody regulacji i posługuje się przede wszystkim metodą charakterystyczną dla prawa cywilnego z wykorzystywaniem także metody prawa cywilnego i prawa karnego. Za dominującą uznać trzeba metodę administracyjną, a za podstawowe instrumenty prawne ochrony środowiska – instrumenty prawa administracyjnego.

Bez wątpienia w przypadku prawa leśnego można mówić o pewnej specyfice podmiotowo-przedmiotowej. Da się bowiem wyodrębnić pewną kategorię podmiotów, których kompetencje ściśle wiążą się z lasem. Można też dostrzec w prawie leśnym odrębne traktowanie innych podmiotów z uwagi na specyfikę przedmiotu regulacji. Ustawodawca bowiem inaczej traktuje właścicieli gruntów, a inaczej – właścicieli lasów i gruntów leśnych. W tym drugim przypadku na tychże właścicieli nakładają dodatkowe obowiązki determinowane przedmiotem regulacji.

Wobec powyższego na grupę podmiotów, których dotyczy prawo leśne, składają się podmioty, których kompetencje i zadania są *stricte* związane z lasem, i grupę podmiotów, która z uwagi na specyficzny przedmiot regulacji wykonuje dodatkowe obowiązki. Do pierwszej z tych grup zaliczyć należy bez wątpienia Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (dalej jako: Lasy Państwowe). Już na wstępie należy zaznaczyć, że Lasy Państwowe nie są jednostką posiadającą osobowość prawną swoje zadania wykonują w imieniu na rzecz i na rachunek Skarbu Państwa. Konsekwencją takiego rozwiązania jest niemożność uczestniczenia przez Lasy Państwowe w obrocie prawnym jako podmiot prawa. Nie stoi to jednak na przeszkodzie, aby takową jednostkę wyodrębnić i przyznać jej specyficzne i charakterystyczne tylko dla niej zadania.

W przypadku prawa leśnego można też dostrzec specyficzny przedmiot regulacji⁶. Przedmiotem regulacji prawa leśnego jest las jako podstawowa kategoria pojęciowa, z tym że nie można poprzestać na tak ogólnym stwierdzeniu, gdyż regulacje prawa leśnego odnoszą się do lasu w różnych aspektach. Pojęcie lasu zostało zdefiniowane w art. 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435 z późn. zm.), który stanowi, iż:

„Lasem w rozumieniu ustawy jest grunt:

- 1) o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha, pokryty roślinnością leśną (uprawami leśnymi) – drzewami i krzewami oraz runem leśnym – lub przejściowo jej pozbawiony:
 - a) przeznaczony do produkcji leśnej lub
 - b) stanowiący rezerwat przyrody lub wchodzący w skład parku narodowego albo
 - c) wpisany do rejestru zabytków;
- 2) związany z gospodarką leśną, zajęty pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, urządzenia melioracji wodnych, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, tereny pod liniami energetycznymi, szkółki leśne, miejsca składowania drewna, a także wykorzystywany na parkingi leśne i urządzenia turystyczne”.

Przed wszystkim zauważyć trzeba, że las jest nie tylko przedmiotem regulacji, ale jest także pewną wartością normatywną, wokół w której koncentrują się przepisy prawa leśnego. Las sam w sobie stanowi wartość podlegającą ochronie prawnej, a ochrona ta jest istotą prawa leśnego. Jednocześnie pojęcie lasu jest tak złożone, że redukovanie funkcji prawa leśnego wyłącznie do funkcji ochronnej wartości, jaką jest las, byłoby niewłaściwe. Zauważyć bowiem należy, że ustawa o lasach zawiera w sobie normy nie tylko o charakterze administracyjnoprawnym, ale także normy cywilnoprawne i normy karnoprawne. Przy czym w wypadku tego aktu prawnego nie można twierdzić, tak jak w przypadku prawa ochrony środowiska, że normy cywilne i karne pełnią wyłącznie rolę uzupełniającą, a dominują normy prawa administracyjnego, ale trzeba zauważyć, że w przypadku prawa leśnego rola norm karnoprawnych, a przede wszystkim cywilnoprawnych wzrasta. Oczywiście nie może to skłaniać do

⁶ Tak też zauważają Autorzy opracowania M. Damhorský i in., *Právo životního prostředí*, wyd. 2, Praha 2007, s. 304 i n.

wniosku, jakoby w przypadku prawa leśnego zwiększyła się rola prawa cywilnego czy jego instrumentów spełniających rolę ochronną lasu w porównaniu do prawa ochrony środowiska. Znaczenie norm prawa cywilnego wynika z definicji lasów, w której to definicji ustawodawca odwołuje się do pojęcia „gruntu”. Determinuje to jednocześnie kierunek badań w kierunku prawa cywilnego, a to z tego względu na fakt, że las nie pozostaje obojętną dla prawa cywilnego kategorią prawną. Dotyczy to przede wszystkim aspektów prawnorzeczowych i obligacyjnych. Z punktu widzenia prawa cywilnego znaczenie mają: własność lasów, cywilnoprawne aspekty obrotu lasami, umowy dzierżawy, najmu itp., odpowiedzialność odszkodowawcza.

W przypadku prawa leśnego zwrócić również trzeba uwagę na istotną rolę instrumentów karnoprawnych. Ustawodawca uznaje, bowiem za istotne objęcie szerokiego zakresu zachowań odpowiedzialnością karną, co oznacza, że zachowania te są szczególnie niepożądane z punktu widzenia ochrony lasów. Jak wyżej już wskazano, las jest wartością chronioną przepisami prawa leśnego, wokół której koncentrują się poszczególne regulacje. Zainteresowanie ustawodawcy lasami dotyczy przede wszystkim funkcji ochronnej, zatem podstawowym celem prawa leśnego jest zapewnienie funkcji ochronnej lasu. Zauważyć trzeba, że prawodawca polski nie wymienia w definicji środowiska bezpośrednio lasu, jak stanowi bowiem art. 3 pkt 39 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska: „przez środowisko rozumie się przez to ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności powierzchnię ziemi, kopaliny, wody, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne oddziaływania pomiędzy tymi elementami”⁷.

Jednak nie ulega wątpliwości, że las jest także elementem środowiska, takim samym jak powietrze, wody. Ta funkcja, jaką pełni prawo leśne, mocno zbliża je właśnie do prawa ochrony środowiska. W tym zakresie można powiedzieć, że występuje całkowita spójność.

Jednak w przypadku prawa leśnego znaczenie ma również funkcja, jaką pełni prawo leśne, mianowicie funkcja gospodarczego wykorzystania lasu. Funkcję tę można uznać za drugorzędną i służebną wobec funkcji ochronnej, co nie oznacza jednak, że niemającej istotnego znaczenia.

⁷ Tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.; dalej jako: Prawo ochrony środowiska.

Kwestia dopuszczalności gospodarczego wykorzystania lasu jest mocno widoczna w ustawie o lasach, z tym przecież zadaniem wiąże się także istnienie Lasów Państwowych, ponadto gospodarka leśna jest także przedmiotem regulacji planów urządzania lasów. Wskazać również trzeba, że możliwość gospodarczego wykorzystania lasów wynika wprost z art. 3 ustawy o lasach, o którym była mowa wyżej. W przypadku prawa leśnego wyraźnie widać, jakie znaczenie ma zasada zrównoważonego rozwoju, zresztą nie bez przyczyny zasada ta została wypracowana właśnie na płaszczyźnie prawa leśnego. Istotą zrównoważonego rozwoju jest wyważenie wartości prawnie chronionych w sytuacji, kiedy wartości te pozostają ze sobą w konflikcie⁸.

Na element wywarzania w ramach zrównoważonego rozwoju zwracał uwagę Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 6 czerwca 2006 r., K 23/05, w uzasadnieniu którego wskazywał, iż:

„Władze publiczne są bowiem przede wszystkim zobowiązane do «prowadzenia polityki zapewniającej bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom» (art. 74 ust. 1). Sformułowanie to ma charakter typowy dla określenia zadań (zasad polityki) państwa, nie rodzi natomiast bezpośrednio jakichkolwiek praw podmiotowych po stronie jednostki. Pojęcie «bezpieczeństwo ekologiczne» należy rozumieć jako uzyskanie takiego stanu środowiska, który pozwala na bezpieczne przebywanie w tym środowisku i umożliwia korzystanie z tego środowiska w sposób zapewniający rozwój człowieka. Ochrona środowiska jest jednym z elementów «bezpieczeństwa ekologicznego», ale zadania władz publicznych są szersze – obejmują też działania poprawiające aktualny stan środowiska i programujące jego dalszy rozwój. Podstawową metodą uzyskania tego celu jest – nakazane przez art. 5 Konstytucji – kierowanie się zasadą zrównoważonego rozwoju, co nawiązuje do ustaleń międzynarodowych, w szczególności konferencji w Rio de Janeiro w 1992 r. (por. J. Boć, [w:] *Konstytucje Rzeczypospolitej oraz komentarz do Konstytucji RP z 1997 r.*, pod red. J. Bocia, Wrocław 1998, s. 24 i nast.). W ramach zasad zrównoważonego rozwoju mieści się nie tylko ochrona przyrody czy kształtowanie ładu przestrzennego, ale także należyta troska o rozwój społeczny i cywilizacyjny, związany z koniecznością budowania stosownej infrastruktury, niezbędnej dla – uwzględniającego cywilizacyjne

⁸ Z. Bukowski, *Zrównoważony rozwój w systemie prawa*, Toruń 2009.

potrzeby – życia człowieka i poszczególnych wspólnot. Idea zrównoważonego rozwoju zawiera więc w sobie potrzebę uwzględnienia różnych wartości konstytucyjnych i stosownego ich wyważenia”.

Bez wątpienia konflikt pomiędzy potrzebami związanymi z ochroną lasów jako elementu środowiska a potrzebami związanymi z gospodarką leśną wpisuje się w koncepcję zrównoważonego rozwoju. Istotnym elementem prawa leśnego jest zapewnienie funkcji ochronnej przy jednoczesnym umożliwieniu gospodarczego wykorzystania lasu. Wokół tego problemu koncentruje się znakomita część regulacji zawartej w prawie leśnym, a przede wszystkim w ustawie o lasach. Do takich instrumentów, których ustawodawca uwzględnił i wymogi ochronne i potrzeby związane z gospodarką leśną, należy uproszczony plan urządzania lasów. Konflikt ten widoczny jest również w konstrukcji zadań Lasów Państwowych, gdy ustawodawca powierza tej jednostce organizacyjnej zarówno zadania o charakterze ochronnym (np. zalesianie czy pielęgnacja), jak i zadania związane z gospodarką leśną, np. wyręb i sprzedaż drewna, zezwolenie na pozyskiwanie płodów runa leśnego. Jak już wyżej wskazywano, prawo cywilne odgrywa w przypadku regulacji dotyczących lasów istotną rolę. Analizując zatem zakres przedmiotowy prawa leśnego, wskazać również należy na aspekt prywatnoprawny. Istotną bowiem rolę w ustawie o lasach odgrywają instrumenty prawa cywilnego. Zauważyć trzeba, że ustawodawca w przypadku ustawy o lasach odwołuje się do kategorii pojęciowej „własności” i „właściciela”. Biorąc pod uwagę przepisy chociażby ustawy – Prawo ochrony środowiska czy też inne akty prawne zaliczane do prawa ochrony środowiska dostrzec można, że kwestia własności czy innych praw cywilnych nie odgrywa aż tak kluczowej roli. W przypadku prawa leśnego własność zdaje się być znaczącą instytucją. Już w art. 2 ustawy o lasach, który stanowi, iż: „Przepisy ustawy stosuje się do lasów, bez względu na formę ich własności”, ustawodawca daje wyraz temu, że z punktu widzenia regulacji prawa leśnego własność ma jednak znaczenie. Uznaje on bowiem, że konieczne jest wskazanie, iż obowiązki wobec lasu dotyczą każdego właściciela, co jest również dowodem na to, że funkcja ochronna lasu jest priorytetowa. Dowodzi to jednak również konieczności nakładania na właścicieli lasów takich samych obowiązków. Ustawodawca dostrzega konieczność uregulowania w jednym przepisie, o charakterze generalnym własności zarówno Skarbu Państwa, jak i innych podmiotów. Granica w rozróżnianiu prawa własności wyini-

kająca z ustawy o lasach przebiega zatem pomiędzy własnością Skarbu Państwa a własnością innych podmiotów. Co interesujące, ustawodawca nie zrównuje tutaj własności Skarbu Państwa chociażby z własnością jednostek samorządu terytorialnego. Wobec tego własność lasów jednostek samorządu terytorialnego traktować należy jak własność podmiotów innych niż Skarb Państwa. Pomimo zrównania w art. 2 ustawy o lasach obowiązku wszystkich właścicieli, mimo wszystko dostrzec można pewne różnice w regulacjach prawnych dotyczących Skarbu Państwa i innych podmiotów. Własność lasów Skarbu Państwa ma charakter własności publicznej⁹. Tylko lasy Skarbu Państwa podlegają udostępnieniu zgodnie z art. 28 ustawy o lasach, który stanowi, iż:

„Właściciel lasu niestanowiącego własności Skarbu Państwa może zakazać wstępu do lasu, oznaczając ten las tablicą z odpowiednim napisem”.

Natomiast kwestie dostępności do lasów będących przedmiotem własności innych podmiotów, w tym jednostek samorządu terytorialnego podlegają uznaniu właściciela lasu. Zgodnie z art. 26 ustawy o lasach udostępnianie lasów przez Skarb Państwa wiąże się nie tylko, jak to się powszechnie uważa, z możliwością wejścia do lasu, ale także, a może nawet przede wszystkim z pozyskiwaniem zasobów przyrody z lasu (drewno, plody runa leśnego itp.), jednak możliwość pozyskiwania zasobów z lasu innych podmiotów jest ograniczona, a co istotniejsze – uzależniona od zgody właściciela. Nie oznacza to jednak, że właściciel może pozyskiwać zasoby z lasów bez ograniczeń, gdyż jak już kilkakrotnie powtarzano wyżej, funkcja ochronna prawa leśnego jest tutaj istotna.

Kolejnymi elementami o charakterze cywilnoprawnym, które odgrywają istotną rolę w prawie leśnym, są umowy. W zasadzie w Prawie ochrony środowiska umowy nie odgrywają tak istotnej roli, jak to ma miejsce w prawie leśnym. Wskazać tutaj trzeba przede wszystkim na szeroko regulowaną dopuszczalność zawierania umów przez Skarb Państwa – Lasy Państwowe, jak i na regulacje zadania i kompetencji Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, regionalnych dyrektorów Lasów Państwowych i nadleśniczych w zakresie dokonywania czynności prawnych dotyczących umów. Ustawa o lasach stanowiąca najważniejszy akt prawa leśnego dotyczy umów zarówno przenoszących własność, jak i umów dotyczących korzystania z cudzej rzeczy. W tym pierwszym przypadku

⁹ Na ten temat zobacz bliżej J. Szachulowicz, *Własność publiczna*, Warszawa 2001.

w grę wchodzi umowa sprzedaży względnie umowa zamiany, względnie umowa spółki handlowej. Podstawą do zawierania umów sprzedaży i umów zamiany przez Skarb Państwa – Lasy Państwowe jest art. 40, 40a i 41 ustawy o lasach. Przy czym wyrażnie z tych przepisów wynika, że umowy dotyczące prawa własności obejmują zarówno sprzedaż przez skarb państwa prawa własności, jak i nabycie przez Skarb Państwa prawa własności. W każdym z tych przypadków dopuszczalność zawarcia umowy uzależniana jest od spełnienia określonych warunków i to rygorystycznych. Niemniej jednak taka możliwość istnieje. Drugą grupą umów są umowy o korzystanie z cudzej rzeczy, umowy najmu, dzierżawy. Przedmiotem tych umów jest zezwolenie na używanie rzeczy, której właścicielem jest Skarb Państwa, brak natomiast podstaw prawnych w prawie leśnym do zawierania umów, gdy to Skarb Państwa używa cudzej rzeczy. Nie oznacza oczywiście, że taka umowa nie może być zawarta na podstawie przepisów kodeksu cywilnego. Świadczy to jednak o tym, że z punktu widzenia prawa leśnego większe znaczenie ma kwestia używania rzeczy będącej przedmiotem własności Skarbu Państwa niż korzystania z cudzej rzeczy przez Skarb Państwa. Trzecia grupa umów obejmuje umowy spółki handlowej, co wynika z art. 45 ustawy o lasach. Skarb Państwa – Lasy Państwowe może przystępować do spółek lub tworząc spółki, co oznacza możliwość zawierania umów spółki handlowej, jak stanowi art. 17 k.s.h.:

„§ 1. Jeżeli do dokonania czynności prawnej przez spółkę ustawa wymaga uchwały zgromadzenia wspólników albo walnego zgromadzenia bądź rady nadzorczej, czynność prawna dokonana bez wymaganej uchwały jest nieważna.

§ 2. Zgoda może być wyrażona przed złożeniem oświadczenia przez spółkę albo po jego złożeniu, nie później jednak niż w terminie dwóch miesięcy od dnia złożenia oświadczenia przez spółkę. Potwierdzenie wyrażone po złożeniu oświadczenia ma moc wsteczną od chwili dokonania czynności prawnej.

§ 3. Czynność prawna dokonana bez zgody właściwego organu spółki, wymaganej wyłącznie przez umowę spółki albo statut, jest ważna, jednakże nie wyklucza to odpowiedzialności członków zarządu wobec spółki z tytułu naruszenia umowy spółki albo statutu”.

Dopuszczalność zawierania takich umów jest ograniczona i umowy takie nie mogą przenosić prawa własności lasu w ramach wnoszenia

przez Skarb Państwa wkładu niepieniężnego do takiej spółki. Obok tych typowych w obrocie cywilnoprawnym umów ustawa o lasach reguluje także charakter tylko dla prawa leśnego. Charakteryzuje się ściśle określonym zakresem przedmiotowym i podmiotowym.

Opisując prawo leśne trzeba też zwrócić uwagę na metodę regulacji. Jak również wyżej wskazywano, w przypadku prawa leśnego nie została wypracowana nowa metoda, natomiast wykorzystywana z powodzeniem jest zarówno metoda administracyjnoprawna, jak i metoda cywilnoprawna oraz metoda karnoprawna. Wykorzystywanie przez ustawodawcę wszystkich trzech metod regulowania stosunków prawnych wynika z tego, że prawo leśne obejmuje zagadnienia administracyjnoprawne, cywilnoprawne oraz karnoprawne. Za dominującą uznać trzeba metodę administracyjną, co jest konsekwencją stawiania jako podstawowego celu prawa leśnego celu ochronnego. Cel ochronny gwarantowany jest przede wszystkim poprzez normy administracyjnoprawne. Należy jednak zauważyć, że choć większość regulacji ma charakter administracyjnoprawny, to jednak nie można uznać za dominujące władcze metody działania organów administracji publicznej. Wynika to po pierwsze z tego, że znakomita część działań o charakterze ochronnym powierzona jest Lasom Państwowym, choć przypomnieć trzeba, że obowiązki ochronne spoczywają na właścicielu niezależnie od tego, kto nim jest. Natomiast budzi wątpliwość, że Lasy Państwowe, a ściślej organy Lasów Państwowych w osobach Dyrektora Generalnego, regionalnego dyrektora Lasów Państwowych i nadleśniczego mogą być uznane za organy administracji publicznej. Kwestia ta jest przedmiotem odrębnego opracowania autorstwa M. Tyburka. Należy podzielić pogląd Autora, iż w obecnym stanie prawnym organy Lasów Państwowych mogą być traktowane jak organy administracji publicznej. Wyposażone w kompetencje władcze. W organach tych należy raczej upatrywać reprezentacji właściciela, którym jest Skarb Państwa, i wykonywaniem w imieniu, na rzecz i na rachunek właściciela uprawnień i obowiązków, które obciążają tego drugiego. Natomiast władcza metoda jest charakterystyczna dla działań starosty. Nie budzi wątpliwości to, że starosta jest organem ochrony środowiska. Jak stanowi bowiem art. 376 Prawa ochrony środowiska:

„Organami ochrony środowiska, z zastrzeżeniem art. 377, są:

- 1) wójt, burmistrz lub prezydent miasta;
- 2) starosta;